

Sigitas Parulskis

TAMSA *ir*
PARTNERIAI

Alma littera

Kiaulės

Mano gyvenimas panašus į nuorūką, galvodavo Vincentas, rankiodamas sumaigytus, apseilėtus tabako likučius nuo žemės. Lyg ne pats būtų gyvenęs, lyg kažkas kitas, ir tas kitas rūkė jo, Vincento, gyvenimą, paskui numetė ir nuėjo. O Vincentas liko smilkti. Dar ne viskas baigta, bet geriausioji dalis sunaikinta, pražuvusi, išnykusi visiems laikams. Kad ir kaip būtų, anglų zonoje nuorūkų sunkiau rasti. Gali eiti keletą kilometrų, kol aptiksi bent vieną padoresnę. Anksčiau jis rūkydavo retai ir nedaug. Kai pavykdavo padaryti gerą nuotrauką arba pasimylėti. Pasimylėjęs visada rūkydavo. Tai būdavo lyg malonumo tęsinys, puikaus darbo vainikas. Bet tai buvo anksčiau, prieš karą. Tarsi prieš tūkstančius metų, tarsi prieš Kristų.

Tą kartą viskas buvo kaip įprastai, ėjo palei ežerą, švietė saulė, norėjosi išsirengti ir išsimaudyti. Gal taip ir būtų padaręs, bet jį išgąsdino triukšmas. Iš pradžių norėjo apsisukti ir eiti šalin, paskui apsigalvojo. Išgirdo moteriškus balsus. Besimaudančios moters – jis pajuto apmaudą, kad neturi pasiėmęs fotoaparato.

Prie ežero buvo įsikūrusi keletų žmonių kompanija: pro krūmus švycčiojo šviesūs, ilgi moterų plaukai, skardus jų juokas ritosi per lygų ežero paviršių, jos buvo visiškai nuogos, maudėsi, taškėsi ir nuolat žvalgėsi atgal, per petį, į krantą, kuriame ant žolės tysojo trys vyrai, vilkintys kareiviškomis uniformomis. Jis neįžiūrėjo, britai ar amerikiečiai. Tikrai ne vokiečiai, nes elgėsi kaip nugalėtojai. Merginos buvo vokietės, išalkusios ir išsiilgusios, jauni, karo nesužaloti, užgrūdinti kūnai, jis žiūrėjo pro šakas bijodamas pajudėti, tačiau atsitraukti taip pat negalėjo, krūtinę užplūdo skausmingas ilgesys, jis galvojo apie Juditą, apie jos baltą, savo glėbyje švytintį kūną, apie tai, kad galbūt niekada nebeužuos nuostabaus jos odos kvapo, nebežiūrės į jos drėgnas, šiek tiek pravertas lūpas, kviečiančias, neįspėjamas, svaiginančias, kareiviai buvo atsinešę maisto, mėsos konservų, duonos, šokolado, stovėjo ir keletas butelių gėralo, iš toli jis neįžiūrėjo etikečių, regis, vynas, raudonas, krauju nudažantis lūpas, kviečiančias, geidulingas, neįspėjamas, merginos išbėgo iš vandens nesidrovėdamos, neprisidengdamos, gulėsi šalia vyrų, gėrė vyną iš kareiviškų gertuvių ir kvatojosi užvertusios į dangų galvas, ir jų lūpos buvo kruvinos kaip saulėlydis virš ežero, virš Europos, jis buvo alkanas, bet dar labiau troško parūkyti, jie rūkė ir mėtė ilgiausias nuorūkas, lyg būtų amerikiečiai, galbūt jie ir buvo amerikiečiai, tai tik jų zonoje galėdavo rasti nurūkyta vos trečdalį cigaretės, britai kur kas taupesni, bet moterys apsuka galvas, moterys sugriauna įpročius, tai galėjo būti ir britai, ir jau tikrai ne rusai. Viena porėlė atsiskyrė nuo kitų, patraukė į Vincento pusę ir pavojingai priartėjo prie jo slėptuvės, jinais nė žodžio nemokėjo angliškai, jisai nieko nesuprato vokiškai, bet atrodė, kad jiedu puikiausiai vienas kitą supranta be žodžių,

kūnų kalba labai paprasta, instinktui nereikia jokių žodžių, paaiškinimų, visa, kas stovi geismo patenkinimo kelyje, yra nereikšminga, jeigu, žinoma, tai ne Bažnyčia ir Įstatymas arba merginos tėvas su šautuvu rankose, jis jau buvo atsisagstęs marškinius, jinai juos švelniai nutraukė jam nuo pečių, paskui jiedu sugulė į aukštą žolę, vaikiną šypsojosi, o mergina atrodė susikaupusi, lyg ketintų atlikti sutelkto dėmesio reikalaujantį darbą, ji atsegė kelnių diržą, lėtai nutraukė jas ir akimirką apmirė, tarsi nustebusi, kad rado ne tai, ko tikėjosi, o gal atvirkščiai, kad tai, ką pamatė, pranoko jos lūkesčius, Vincento slėptuvė buvo nepatogi, negalėjo pajudėti, kad neišsiduotų, todėl šakos prieš akis trukdė aiškiai matyti, mergina pradėjo glamonėti vyrą, tas išrietė sprandą, atlaužė galvą atgal ir užmerkė akis. Toliau likusios poros pasekė pirmosios pavyzdžiu, pasklido kur kas, sugulė į aukštą žolę, girdėjosi moterų aimanos, vyrų vaitojimai, juos lydėjo baltuojančių, saulėje spindinčių užpakalių ritmingas kilsnojimas aukštyn ir žemyn, jam pasidarė labai silpna, akimirką atrodė, kad neteko sąmonės, akyse aptemo, o gal dangų užtraukė tamsūs žemi debesys, paežere nušniokštė stiprus vėjas, jis užsimerkė, suspaudė galvą delnais, kad ji nesprogtų, žinojo, jeigu paleis rankas, kiaušas išlakstys į gabalus kaip kiaušinio lukštas, paspirtas sunkiu kareivišku batu, paskui viskas liovėsi, vėjas nurimo, debesys išsisklaidė, jis vis dar buvo užsimerkęs, bet dabar jautė, kad aplinkui viskas pasikeitė, kad jau gali pajudėti, nors tebebuvo užsimerkęs, jo akyse pašviesėjo, atsargiai atitraukė delnus nuo galvos, ausis pasiekęs garsas privertė atsimerkti – jis labai aiškiai išgirdo kriuksėjimą, lyg netoliese ganytūsi kiaulės, ir iš tiesų, jis jau nebematė jaukių porelių, žaidžiančių meilės žaidimus, netoli jo slėptuvės blaškėsi keisti pa-

darai, tai nebuvo kiaulės, bet nebuvo ir žmonės, mergina kiaulės snukiu, o vyras kiaulės kojomis, jos didelės putlios krūtys buvo apžėlusios balkšvais, storais šeriais, o jam vietoj plaštakų styrojo skeltos kanopos, ir jiems iš gerklių sklido bjaurus kriuksėjimas, primenantis mirštančiųjų agoniją, jis neišlaikė tokio baisaus reginio, puolė iš krūmų ir, užsimojęs čia pat sugriebtu pagaikščiu, pradėjo kaip pamišęs mosuoti sau virš galvos, o būtybės šoko iš aukštos žolės ir visas būrys, dunksėdamas kanopomis ir keldamas dulkes, nulėkė vandens pusėn, metėsi nuo skardžio į ežerą ir gavo galą vilnyse.

Nors ir apimtas silpnumo ir siaubo, viena ranka jis rinko nuorūkas, o kita – maisto likučius. Maisto buvo daug, tačiau nuorūkos jam rūpėjo labiau. Kai prisirinko jų pilną saują, krūmuose kažkas sušlamėjo, jis išsigando ir spruko iš pakrantės neatsukdamas, drebėdamas dėl savo sielos ir dėl nuorūkų, kad jų kas neatimtų.

Ir tada iš krūmų iššoko jis. Negalėjo vadinti jo žmogumi, nes jis nebuvo panašus į žmogų, labiau į šmėklą. Skarmaluotas, purvinas, urzgė ir švaistėsi į žeberklą panašiu ginklu, lyg tai būtų nusmailinta ir prie koto pritvirtinta septynšakė žvakidė. Žvakių laikikliai buvo nuaštrinti, nors ir be užkirtimų, kokiais įprastai baigiasi žeberklų dantys, jis taip išsigando, kad iš pradžių nesuprato, ką tas vaiduoklis urzgia, *essen, essen*, šaukė padaras, bet Vincentas beveik nebeturėjo maisto, vienoje jo saujoje buvo nuorūkos, kitoje rankoje laikė duonos kriaukšlę, kurios nespėjo suvalgyti, jis neturėjo jėgų grumtis su tuo ginkluotu pamišėliu, todėl stengėsi jį apeiti, bet slystelėjo, suklupo ant vieno kelio ir tada iš karto pajuto duslų dunkstelėjimą į šoną, paskui, jau gulėdamas

ant nugaros, žiūrėjo į baltus debesis ir negalėjo suprasti, kodėl staiga kūnas tapo toks sunkus, toks švininis, kad jis net negali atsikelti, lyg būtų vabzdys, prismeigtas didele adata, lyg būtų staiga pavirtęs vabalu, milžinišku, sužeistu, bejėgiu vabalu.

Kai pagaliau atsisėdo, padaras buvo dingęs, tada jam ir dingtelėjo, kad jo, to padaro, balsas jau kažkur girdėtas, kad greičiausiai tai buvo Aleksandras, taip, tai neabejotinai buvo jis, tas pats Aleksandras, kuris turėjo būti miręs, kuris negalėjo prisikelti iš mirusiųjų, o jeigu ir prisikėlė, šiaip ar taip, jau dingo, su juo išnyko ir visas lobis – sauja nuorūkų, ir duonos kriaukšlė, liko veriantis skausmas ir kraujas, plūstantis iš septynių skylių, laimė, žolėje rado vieną nuorūką, ji iškrito iš švarko rankovės, tą švarką kadaise nuvilko nuo numirėlio, kai reikėjo pasikeisti visiškai sudriskusias drapanas, sakė jam, tau nebereikia šio rūbo, o man dar pravers, štai ir pravertė, viena nuorūka įsmuko į švarko rankovę, ir jis galėjo užsirūkyti, galėjo pasimėgauti malonumų akimirka, paskui, kas buvo paskui, jis jau nepamena, atsipeikėjo pusrūsyje, sutvarstytas kažkokiais skarmalais, gydytojas jam sakė, kad jau buvo prie mirties slenksčio, bet dabar kritinės dienos jau praeityje, ir viskas, dėl ko buvo verta gyventi, praeityje, vienintelė gyva viltis, kad jį globos ir saugos Aušros Vartų Marija ir Juditos atminimas.

Tikriausiai tai buvo Aleksandras. Jis turėjo mirti karo pradžioje, bet jis niekur neišnyko. Jo šešėlis visą laiką persekiojo Vincentą, ir jeigu dar bus gyvas, neapleis jo niekada. Nesvarbu, kaip tai vadina žmonės – šmėkla, vaiduokliu ar kaltės jausmu. O, kur dabar mano brangioji Judita, galvojo jis, gulėdamas tamsiame pusrūsyje kažkur Vokietijoje, toli nuo namų ir šviesos.

Trys karaliai

Jis turėjo mirti tris kartus.

Pirmą sykį dar negimęs. Tėvas, statybos inžinierius, vairavo automobilį išgėręs, motina pasakojo, jie buvo vakarėlyje, surengtame pastato pabaigtuvių proga. Motina jau septynis mėnesius buvo nėščia, laukėsi jo. Tačiau tas jai netrukė būti dėmesio centre, ir po vieno aistringo šokio su caro generolu tėvas iškėlė jai sceną, išgėrė daugiau, nei derėtų, ir tada jie išvažiavo.

Važiuodami jie ginčijosi, tėvas esą priekaištavęs, kad kūdikis galbūt net ir ne jo. Posūkyje automobilis nuslydo nuo kelio, įkrito į tvenkinį. Tėvas buvo aukštas vyras, įstrigo kabinoje. Automobilis nuskendo, motina išsikapstė iš automobilio, bet išnerti nebesugebėjo. Praradusią sąmonę, ją ištraukė netoliese žvejoję žvejai. Jis gimė senoje medinėje valtyje tarp sliekų ir sugautų negyvų žuvų.

Kai prasidėjo karas, jis išėjo į gatves fotografuoti. Jį suėmė sukilėliai partizanai ir apkaltino šnipinėjimu bolševikų naudai. Norėjo sušaudyti vietoje, paskui uždarė į daboklę. Kai išvedė ir pastatė prie sienos, nuo mirties jį išgelbėjo SS karininkas.

Trečią sykį mirties vos išvengė visai neseniai. Išėjo rinkti nuorūkų ir galėjo negrižti. Jis negalėtų prisiekti gyvybe, kuri šiais laikais tiek nedaug verta, ir tvirtinti, kad tai buvo Aleksandras, tačiau įtarė, kad tai galėjo būti jis, Juditos vyras. Kad jis norėjo jį užmušti. Aleksandras turėjo tam teisę.

Jis žinojo, kad Aleksandras miręs, tai yra turėtų būti negyvas, ir tai skambėjo nejaukiai. Po viso to, ką teko matyti, jo nebestebino, kad mirusieji gyvesni už gyvuosius, o gyvieji labiau mirę nei mirusieji.

Tačiau jis vis dar gyvas?

Jis norėjo mirti. Jautėsi silpnas, bejėgis, nereikalingas, norėjo baigti viską, nes nebematė prasmės. Tik paskui iš kažkur, iš labai giliai, iš tamsiausio pasąmonės kampelio iškilo supratimas, kad iš tiesų vienintelė priežastis, dėl kurios verta gyventi ir kankintis, yra sūnus. Jam jau buvo neįdomu, ką apie jį galvos ateinančios kartos, jis tų kartų nepažįsta ir nespės pažinti. Skaudžiausia buvo tai, kad, ko gero, ir sūnaus niekada nepamatys. Ir jame nubudo ir sutvirtėjo, sukerojo keistas noras – paaiškinti savo sūnui, koks buvo jo tėvas, tai yra jis. Tokia paprasta, net banali mintis jam išgelbėjo gyvybę. Jis ėmė priešintis mirčiai, ir toji šiek tiek atsitraukė. Kartais jis jausdavo jos buvimą, kartais netgi įsivaizduodavo matęs ją stovinčią kampe, tačiau rankoje ji laikydavo ne tradicinį daiktą, o septynšakį žeberklą. Kai pasijausdavo geriau, mąstydamas apie savo gyvenimą, nenorėjo kaltinti laiko, kurį teko gyventi šiuos kelerius metus. Jam jis buvo bespalvis kaip ryškalai. Tiktai patys žmonės atskiedžia tą laiką įvairiomis savo emocijų ir išgyvenimų spalvomis. O pastaraisiais metais šią laiką juostą daugelis

kiek įmanydami mirkė kraujyje. Jis nenorėjo prašyti atleidimo. Norėjo pamatyti sūnų, paliesti jį, pajusti jo odos šilumą, pakalbėti su juo. Suaugusieji su vaikais šneka kaip su silpnapročiais. Jis nenorėjo tokio pokalbio. Įsivaizdavo santūrų dviejų vyrų pašnekesį... Tiesa, nežinojo, apie ką būtų galima kalbėti su sūnumi, kurio niekad nematė, su kuriuo nepraleido nė akimirkos prakeikto laiko. Žmonės slepia nuo vaikų tiesą ne gailėdami jų gležnos sąmonės, jie tik nori kuo ilgiau nuslėpti nuo jų tiesą apie save. Vienintelis žmogus, su kuriuo galėdavo pasikalbėti gulėdamas mirties patale, buvo daktaras. Mintyse jį vadino Mėsininku, bet tai buvo geras daktaras. Jis jo klausydavosi, jis jį slaugė, jis juo tikėjo. Jis buvo toks tobulas, kad Vincentas kartais net pagalvodavo, jog tai jo vaizduotės vaisius. Kad nėra jokio daktaro, kad nebuvo jokio karo, kad jis vis dar guli savo lovoje ir laukia, kada pro duris įžengs Judita, greitai nusirengs, šmurkštelės pas jį po antklode ir priglaus prie jo šiltos blauzdos ledines savo pėdas.